

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Γράφει ο Κώστας Πάππας

2η Συνέχεια

Τα προηγηθέντα της Επανάστασης του Γουδή

Μέσα στα πρώτα είκοσι χρόνια του αιώνα μπορεί κανείς να τοποθετήσει τέσσερα ιστορικά ορόσημα. Είναι μια από τις τραγικές ειρωνείες της Ιστορίας, ότι η εποχή αυτή αρχίζει στους στρατώνες του Γουδή με την πρωτοβουλία μιας φούχτας γενναίων κατωτέρων αξιωματικών και έχει τον τραγικό της επίλογο πάλι στο Γουδή, κάτω από τις σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος που ήταν μοιραίο να σφραγίσει το τέλος της.

Γουδή, Αύγουστος 1909, ο κύκλος ανοίγει με μία Ελλάδα που ξεκινά προς τα καινούργια της πεπρωμένα, την «Μεγάλη Ιδέα», αυτή τη χίμαιρα που γίνεται πραγματικότητα με τους νικηφόρους βαλκανικούς πολέμους και τον υπερδιπλασιασμό της Ελλάδας.

Αθήνα, 1915, το έτος του Εθνικού Διχασμού, του αίσχους και της ντροπής, που διαίρεσε τον ελληνικό λαό και σήμανε την αρχή του τέλους της «Μεγάλης Ιδέας», σωριάζοντας σε ερείπια το μεγάλο επίτευγμα του πρωθυπουργού της νίκης.

Σμύρνη, 1921, το έτος που η δύσμοιρη Ελλάδα καλείται να δρέψει τους καρπούς του Διχασμού και να θρηνήσει τις χαμένες πατρίδες. Με αποκορύφωμα την τραγική Μικρασιατική καταστροφή και το ακόμα τραγικότερο φινάλε, το τέλος της Μεγάλης Ελλάδας των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών, που με τόση μεθοδικότητα, σύνεση και αυταπάρηση έκτισε η πολιτική μεγαλοφυΐα του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Γουδή, 1922, ο κύκλος κλίνει με τις σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος που οριστικά σφραγίζουν το τέλος μιας εποχής και αρχίζουν μίαν άλλη, συνέχεια της πρώτης.

Σε πρώτη φάση, θα προσπαθήσω να είμαι όσο μπορώ πιο σύντομος, περιγράφοντας τα γεγονότα που προηγήθηκαν του οριακού 1909 και να στήσω το σκηνικό, έτσι ώστε να δοθεί η ευκαιρία στον αναγνώστη να κρίνει από μόνος εάν ή όχι το στρατιωτικό πραξικόπημα του Γουδή ήταν ιστορική απαίτηση των καιρών.

Το επόμενο μέλημα θα είναι να περιγράψω τους πρωταγωνιστές, αυτούς που με την έντονη παρουσία τους δημιούργησαν Ιστορία.

Η είσοδος του 20ου αιώνα βρίσκει την Ελλάδα σε άσχημη κατάσταση, μειωμένη και απολογητική μετά την ήττα του 1897, του «μαύρου 97» όπως είναι γνωστό στην σύγχρονη ελληνική ιστορία. Ο απόηχος της μάχης απέχει μόνο τρία χρόνια και η ντροπή διακατέχει λαό και ιθύνοντες.

Σχετικά με την ήττα του 1897, αποτελεί πλέον κοινή παραδοχή από τους Έλληνες ιστορικούς, ανεξάρτητα πολιτικής τοποθέτησης, ότι την ευθύνη δεν φέρνει ο ανεύθυνος

ανώτατος άρχων και θα ήταν ανιστόρητο να του την ζητήσουμε, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για τους μυστικοσυμβούλους του και ιδιαίτερα τον υπεύθυνο πρωθυπουργό της ήττας, δημεγέρτη Θεόδωρο Δηλιγιάννη.

Και κάτι άλλο ακόμα. Προσωπικά πιστεύω ότι δεν ήταν τυχαίο το γεγονός ότι τέτοιου μεγέθους καταστροφή συνέβη ένα μόλις χρόνο μετά τον θάνατο (1896) του μεγάλου οραματιστή Χαριλάου Τρικούπη, θύμα δυστυχώς και αυτός των βασιλικών αυλοκολάκων που κατάφεραν τελικά να πείσουν τον βασιλέα να στραφεί ενάντια στον εκλεγμένο πρωθυπουργό του.

Πεποίθηση μου είναι, ότι η Ελλάδα με Τρικούπη πρωθυπουργό, ποτέ δεν θα οδηγούνταν σε τέτοια πολεμική περιπέτεια. Αλλά αυτά είναι απλώς εικασίες που όμως δίνουν «τροφή για σκέψη».

Η αβουλία της Ελλάδας να δράσει από φόβο επανάληψης των ίδιων τραγικών γεγονότων, ήταν επακόλουθο και κληρονομιά της ήττας που επέδρασε καταλυτικά και ψυχολογικά στην ιθύνουσα τάξη και γενικά στους Έλληνες.

Κανένας μέσα στην ελληνική επικράτεια της εποχής εκείνης δεν αποτολμούσε να πάρει την ευθύνη για δράση, ούτε και ο ανώτατος άρχων ήταν διατεθειμένος να εγκρίνει και να αποφασίσει κάθε είδους ενέργεια, παρ' όλη την ανευθυνότητά του. Με άλλα λόγια, όλοι διακατέχονται από το σύνδρομο της ντροπής, αυτό που είναι ιστορικά γνωστό σαν «σύνδρομο του 97».

Η Ελλάδα όχι μόνο δεν τολμούσε, αλλά υπέμενε κιόλας, αν και είναι γνωστό ότι η υπομονή δεν είναι μια από τις αρετές της φυλής μας. Η εμπειρία του 1897 μας συνέτισε, όχι βέβαια για πολύ. Αλλά και τώρα υπομένουμε τους παλικαρισμούς του σουλτάνου Ερντό. Γιατί άραγε;

Με αυτή την ατολμία και τον φόβο δράσης, άφησε να συσσωρευτούν τα διάφορα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα που διάνθισαν την πολιτική ιστορία της νεότερης Ελλάδας στην αρχή του εικοστού αιώνα. Τα «Ευαγγελικά», το «Γλωσσικό», το «Μακεδονικό», το «Κρητικό».

Ο λόγος που οι Έλληνες πήραν μέρος στο μακεδονικό πολύ αργότερα από τους γείτονες μας Σέρβους και Βουλγάρους δεν είναι τυχαίος, αλλά έχει τις βαθιές του ρίζες σε αυτή ακριβώς την ατολμία και το φόβο που του δημιούργησε το 1897.

Αλλά και όταν άρχισε η συμμετοχή της Ελλάδας στο «Μακεδονικό», πάλι ο φόβος την εξανάγκασε να αρχίσει με κλεφτοπόλεμο, στέλνοντας ομάδες μακεδονομάχων τύπου Παύλου Μελά, μη τυχόν και εξοργίσει κάποιον από τους γείτονες. Ιδιαίτερα τον ψυχοραγούντα μεγάλο ασθενή της εποχής αυτής, την Τουρκία.

Αλλά και αυτή ακόμα η επανάσταση του Θερίσου ήταν απόρροια της ατολμίας της μητρόπολης να δράσει. Αυτό εξανάγκασε κάποιον εκ Χανίων ορμώμενο με το όνομα Λευτέρης Βενιζέλος να βγει στο βουνό, σε απάντηση της ατολμίας της ελληνικής κυβέρνησης να δράσει.

Το ότι η Ελλάδα δεν είχε σοβαρές εδαφικές απώλειες το 1897, το οφείλει κατά πρώτον στην Αγγλία και έπειτα στη Ρωσία που επενέβησαν, εξαναγκάζοντας τελικά τον Κάιζερ να σταματήσει τις πιέσεις στο σουλτάνο για ελληνικές εδαφικές παραχωρήσεις.

Εγώ προσωπικά δεν εμπιστεύομαι την Ρωσία. Είναι γνωστά τα Ορλωφικά και ο Λάμπρος Κατσώνης, που η Ρωσία εγκατέλειψε ήταν η αιτία.

Αυτή ήταν σε γενικές γραμμές η πολιτική και κοινωνική κατάσταση που είχε διαμορφωθεί την εποχή εκείνη στην Ελλάδα. Αλλά και στο στράτευμα τα πράγματα δεν ήταν καλύτερα.

Συνεχίζεται...